

Asia: VN/19961/2023

Suomen yhdenntetyn energia- ja ilmastosuunnitelman (NECP) päivitys

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Muu taho

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

Kansalaisjärjestö

LAUSUNTO

-

Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

1) Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (NECP luku 2.1.1 ja 3.1.1)

-

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

Finnwatch kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta lausua Suomen kansallisen integroidun energia- ja ilmastosuunnitelman (NECP) päivityksestä. Olisi ollut toivottavaa, että lausuntokierros olisi järjestetty selvästi aiemmin, jotta lausuntopalaute ehditään varmasti huomioida merkityksellisellä tavalla. Tarve lausuntopalautteen huomioimiselle korostuu, sillä lausuntokierrokselle toimitettu päivitysluonnos on huomattavan puutteellinen. Komission mukaan suunnitelman tulisi olla tärkein tapa kuvata, miten ilmastotavoitteet ja -päämäärät aiotaan saavuttaa sekä tarjota muun muassa investointeihin liittyvää ennustettavuutta sekä varmistaa, että siirtymä on sosiaalisesti oikeudenmukainen. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023DC0796>) Lausunnoille tuotu suunnitelma ei vastaa näitä tavoitteita.

Päivitetty suunnitelma toteaa selvästi Suomen nykyisten ilmastotoimien riittämättömyyden (s. 67). Suunnitelma ei kuitenkaan esitä uskottavia toimia, joilla EU:n asettamat tavoitteet vuodelle 2030, kansallisen ilmastolain tavoite vuodelle 2035 tai pitkän aikavälin ilmastokestävyys saavutetaan. Suurilta osin suunnitelma tyytyy viittaamaan jo edellisen hallituksen kaudella tehtyihin ilmastopoliittisiin suunnitelmiin. Näiden suunnitelmien toimeenpanoa tai mahdollisia lisätoimia ei avata kattavasti vaan viitataan istuvan hallituksen suunnitelmiin, joita on määrä vasta valmistella ja julkaista tulevaisuudessa. Samaan aikaan hallitus esimerkiksi lieventää nestemäisen polttoaineen jakeluvelvoitetta ja siten vähentää uusiutuvan energian käyttöä ja lisää päästöjä. Tämän toimen päästöjä kasvattavaa vaikutusta ei suunnitelmassa tosin esitetä, koska sen vaikutukset arvioidaan vasta vuonna 2025 (s. 68).

Teollisuuden päästövähennyksissä viitataan toimialakohtaisiin vähähiilisyystiekarttoihin (s. 86), jotka ovat toimialojen itsensä laatimia eivätkä sido alojen yrityksiä mitenkään. Suurinta osaa tiekartoista ei ole julkaistu tämän lausuntokierroksen päättyessä, mutta aiheesta 6.6.2024 järjestetyn esittelytilaisuuden perusteella useat tiekartat nojaavat päästövähennyksissä lähinnä siihen, että energiatuotannon päästöt vähenevät (käytännössä EU:n päästökaupan ohjaamana). Sen sijaan esimerkiksi arvoketjupäästöjen vähentämiseen (ns. scope 3) kohdistuvat toimet vaikuttavat ennakkotietojen perusteella vähäisiltä. Edellisten tiekarttojen yhteensopimattomuus biomassan riittävyyden osalta on myös vaarassa toistua, sillä työtä ei ole tältä osin koordinoitu. Lisäksi monet tiekartoissa esitetyt päästöjä vähentävät toimenpiteet ovat ehdollisia valtion tukitoimille, joita ei tilaisuudessa kuullun ja hallituksen valitseman talouspoliittisen linjan perusteella ole juurikaan luvassa.

Kun suunnitelma ei kerro konkreettisesti, miten tavoitteisiin aiotaan päästä, se ei myöskään tarjoa ennustettavuutta. Se, millaiseksi Suomen taloutta lähdetään kehittämään, jää hämärään. Esimerkiksi perinteisen metsäteollisuuden tulevaisuuden kannalta keskeinen kysymys hiilinielujen palauttamisesta EU:n edellyttämälle tasolle jää vastaamatta. Ja vaikka suunnitelma monin paikoin korostaa ilmastopolitiikan kustannustehokkuutta, jätetään kokonaan huomiotta ne kustannukset, jotka syntyvät, jos Suomi joutuu ostamaan nielutavoitteensa saavuttamiseksi yksiköitä toisilta mailta. Nielujen palauttamista haastaa myös se, että puun energiakäytön arvioidaan kasvavan 46 prosenttia vuoden 2020 tasosta vuoteen 2030 (s. 42).

Englanninkielisenä ja virallisen EU-prosessin mukaisena dokumenttina NECP-suunnitelma tulisi nähdä varsinaisen tarkoituksensa lisäksi myös Suomen ilmasto- ja energiapolitiikan näyteikkunana vihreiden investointien houkuttelemiseen. Lausuntoversio ei tähän tarpeeseen vastaa, sillä se on heikon sisällön lisäksi myös huolimattomasti muotoiltu (mm. viittauskäytännöt ovat vaihtelevia ja puutteellisia, sisällysluettelossa on sinne kuulumatonta tekstiä). Suomi antaa ilmastotyöstään puutteellisen ja epäammattimaisen kuvan.

2) Uusiutuvan energian edistäminen (NECP luku 2.1.2 ja 3.1.2)

-

Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

Uusiutuvan sähköntuotannon lisäys kuvataan varsin vaatimattomaksi verrattuna esimerkiksi arvioon, jota Fingrid käyttää kantaverkon kehittämisen suunnittelemisessa (<https://www.fingrid.fi/globalassets/dokumentit/fi/kantaverkko/kantaverkon-kehittaminen/sahkon-tuotannon-ja-kulutuksen-kehitysnakymat-q1-2024-fingrid.pdf>). Suunnitelmassa (s. 40) tuulivoiman tuotannoksi vuonna 2030 arvioidaan 32 TWh ja aurinkosähkön tuotannoksi 5,2 TWh. Fingridin arviossa vastaavat määrät ovat noin kaksinkertaiset, tuulivoima 68 TWh ja aurinkosähkö 10 TWh. Uusiutuvan energian tuotannosta esitettyjä arvioita olisi hyvä tarkentaa, jotta suunnitelma antaa mahdollisimman tarkan kuvan energiajärjestelmän kehittämisestä ja osoittaa, että valtiovalta on tietoinen ja varautunut energiajärjestelmän kehitystarpeisiin.

3) Energiatehokkuuden edistäminen (NECP luku 2.2 ja 3.2)

-

Avoin vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

Energiatehokkuuden parantamiseksi ei anneta selkeää suunnitelmaa lisätoimista vaan todetaan, että energia- ja ilmastostrategia valmistuu vasta vuonna 2025. Myös tässä kohdassa on syytä todeta, että hallituksen toimet ovat vieneet väärään suuntaan, kun ARA:n jakamat energia-avustukset on lakkautettu.

4) Energiaturvallisuus (NECP luku 2.3 ja 3.3)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus energiaturvallisuutta koskien

-

5) Energian sisämarkkinat (NECP luku 2.4 ja 3.4)

-

Avoin vastaus energian sisämarkkinoita koskien

Ilmastotoimien oikeudenmukaisuuden kannalta on tärkeää huomioida toimenpiteiden sosiaaliset vaikutukset. Yksi ulottuvuus on energia- ja liikenneköyhyys, jota käsitellään toimeksiannon mukaisesti energian sisämarkkinoita koskevassa luvussa (s. 62–65 ja s. 118–120). Energiaköyhyyden kohdalla vakuutetaan muun muassa, että Suomen sosiaaliturvajärjestelmä ehkäisee energiaköyhyyttä ja että vähävaraisille kotitalouksille on järjestetty asuntoja ARA-järjestelmän puitteissa. Suunnitelmassa viitattu selvitys (<https://energiavirasto.fi/-/uusi-selvitys-avaa-nakyman-energiakoyhyden-ehkaisemiseen-suomessa>) peräänkuuluttaa energiaköyhyyden torjumista kehittämällä olemassaolevaa sosiaaliturvajärjestelmää, jolta hallitus on kuitenkin päättänyt leikata rahoitusta.

Muutenkin teemaa lähestytään suunnitelmassa riskiä vähätellen. Se, että suuri osa suomalaisista asuu lämmitetyissä kerrostaloissa, ei tee energiaköyhyydestä epärelevanttia kysymystä kaikkien

kotitalouksien osalta. Esimerkiksi pienituloiset omistusasujat, joiden osalta yleinen asumistuki on tällä hallituskaudella poistettu, voivat olla kyvyttömiä tekemään energiaremontteja (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10138/153653/YMra_6_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y). Suunnitelman tulisikin käsitellä vahvemmin sitä, millaisia puutteita kokonaisuudessa on ja miten niitä aiotaan paikata. Nyt keskeisenä puutteena mainitaan tietopuutteet siinä, miten ihmiset tietävät, mihin tukiin he ovat oikeutettuja, ja tämän osalta korjaavana toimenä mainitaan täsmentämätön tiedonjako ja yhteistyö sosiaalipalveluiden, energianeuvonnan ja hyvinvointialueiden kesken.

Energiaköyhyyden seurannan mittarina mainitaan maksamattomien sähkölaskujen määrä, jonka kerrottiin kasvaneen 29 prosenttia vuoden 2022 energiakriisin seurauksena. Liikenneköyhyydelle ei esitetä minkäänlaista mittaria. Kattavampia indikaattoreita olisi syytä ottaa jatkuvaan käyttöön esimerkiksi osaksi ilmastovuosikertomusta. Indikaattorien valinnassa tulisi huomioida, millaisia energia- ja liikenneköyhyyteen liittyviä riskejä hallituksen tulevissa ilmastotoimissa tunnustetaan.

On erittäin tärkeää, että tulevassa, EU:lle kesällä 2025 toimitettavassa SCP-suunnitelmassa, on kokonaisvaltaisesti siirtymän haasteita tunnistava ja ratkaiseva ote, selkeät arviot nykyisten ja tulevien politiikkatoimien seurauksista, kattavat mittarit näiden vaikutusten seurantaan ja suunnitelma korjaavista toimenpiteistä. Lisäksi olisi toivottavaa, että tuon ohjelman kohdalla sidosryhmäkuulemisia järjestettäisiin laajasti ja ajoissa.

6) Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (NECP luku 2.5 ja 3.5)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

-

Avoin vastaus muita kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman osia koskien. Mikäli mahdollista, kerro vastauksessasi mitä suunnitelman lukua vastauksesi koskee

Edellä, vastauksessa 5 käsitellyn energia- ja liikenneköyhyyden lisäksi on huomioitava, että ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuuden käsittely tyypistyy suunnitelmassa pintapuoliseen kuvailuun (s. 162–163), joka painottuu osaamistarpeisiin. Suunnitelma ei siten pysty vastaamaan kattavasti haasteeseen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden varmistamisesta, vaikka komissio kiinnitti tähän huomiota Suomelle joulukuussa 2023 antamassaan palautteessa (https://commission.europa.eu/document/download/96caeb9a-7ae9-4d67-8191-4cc606989dfa_en?filename=Recommendation_draft_updated_NECP_Finland_2023.pdf). Palautteen mukaan Suomen olisi pitänyt päivitetystä suunnitelmasta antaa osaamistarpeiden kehitystä koskevan arvion lisäksi myös yksityiskohtaista tietoa muun muassa ilmastopolitiikan sosiaalisista vaikutuksista työllisyyteen ja tulonjakoon.

On syytä myös huomauttaa, että komission palautteessa korostettiin inklusiivisen julkisen kuulemisen järjestämistä kohtuullisella aikataululla. Tähtäkään osin suunnitelman valmistelua ei voi pitää onnistuneena.

Leipola Lasse
Finnwatch ry